

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput VI. Hæreticorum adversus Traditiones præcipua argumenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83665](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83665)

CAPUT VI.

Hæreticorum adversus Traditiones præcipua argumenta.

SUMMARIUM.

1. usque 15. Argumenta varia Hæreticorum.

16. Quatuor regulæ pro explicandis Patrum testimonis.

17. usque 24. Argumenta reliqua.

1.
Objectiones
Hæretico-
rum ex
SS. Scri-
ptura.

NITUNTUR principio Sectarii evertere Traditiones Scripturarum sanctarum præsidio. In Deuteronomio, inquit, cap. iv. 2. & cap. xii. 32. præcipitur ne Verbo scripto addatur aliquid, vel detrahatur. *Non addetis ad verbum, quod vobis loquor, nec auferetis ex eo, & Nec addas quidquam, nec minuas.* Id in novo quoque Testamento præceptum esse liquet ex postremo Apocalypsi. cap. v. 18. *Si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto.* Traditiones à Phariseorum secta intrusas legi Divinæ adversari conqueritur Dominus Matth. xv. 6. & 9. eosdem Phariseos alloquens, *Irritum fecistis mandatum Dei propter traditiones vestras, & Sine causa me colunt docentes doctrinam, & mandata hominum:* quod & monet Apostolus scribens ad Colossenses cap. ii. 8. *Videte ne quis vos decipiat per philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum.* Idem Apostolus intrudentibus præter Evangelium ex humana traditione doctrinam ad Galatas i. 8. infligit poenam fegregationis atque anathematis, dicens: *Sed licet nos, aut Angelus de celo evangelizet vobis præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit.* Et jure quidem: enimvero ad formandos mores, fidem inferendam, refellendas hæreses, impiosque arguendos, teste eodem Apostolo in 2. ad Tim. iii. 16. *omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est.* Quænam alia inquirenda sunt documenta? Etsi innumera Dominus Jesus fecit, & docuit non omnia tamen Evangelistæ mandarunt literis, sed ea tantum, quæ videbantur sufficiens fidei fulcimentum; unde ait Joannes cap. xx. 31. *Hæc autem scripta sunt ut credatis.* Hæc rhetoricantes hæretici, ut imperitis fucum faciant, in disserendo versuti & vaniloqui amplificanti. Si nefas est, inquit, Verbo scripto adjicere aliquid, si hæc Traditionum additio Phariseorum inducit morem, legisque contemptum, si inani fallacia infirmam decipit plebem, si con-

tra illam Apostolus interquet vibratque fulmen anathematis, si literis sacris, præceptionibusque Evangelicis in fide satis instruimur; cuinam commodo, nisi forte pravorum, novorumque dogmatum patrocinio investæ in Ecclesiam traditiones deserviunt?

Resp. Hæc omnia à Novatoribus aut callide, aut imperite urgeri contra Catholicum dogma. Etenim in Deuteronomio præscribitur ceremonialium, & sacrificiorum exacta observatio, quam nihil immutando curare debebant Levitæ, necnon præceptorum Domini inviolata custodia: nam statim additur cap. iv. *Custodite mandata Domini Dei vestri, & xii. Quod præcipio tibi, hoc tantum facito.* Tantum dixit, ne Judæi in Idololatræ regionem ingressi superstitiosos ritus sectantes Religionem idolorum cultu commacularent. Vide ibidem versu 30. Si his vetitum alia tradere; curnam Prophetarum recipimus vaticinia? cur Evangeliorum volumina? cur Epistolas Apostolicas, quæ tanto post Deuteronomium intervallo fuerunt conscriptæ? Cur etiam novæ institutæ festivitates, quas sacræ Judith, Estheris, & Machabæorum commendant historiæ? Ergo in Deuteronomio legis præcepta integre servanda proponuntur, rejectis Gentium moribus, idolorumque superstitiosis immolationibus. Quis præterea ignorat verbum **וְכָכָה**, non solum Divinam Scripturam, verum etiam latam ore legem significare? Vidit, irritisque Sectariorum cavillulam etiam Grotius Arminianus scribens ad iv. Deuteronomii: *Hoc dictum neque traditionibus scriptum interpretantibus, neque præceptis humanis legem sapientibus repugnat.* Idem dic de verbis Apocalypseos: in quibus etiam notandum est *τὸ ad hæc, ἐπ' αὐτὰ*, quibus repellitur additio ipsi libro, ejusque vaticiniis apposita. At nemo est, qui istud, aut aliud Volumen sacrum audeat temerare, nisi magnopere audax heterodoxus.

Phariseorum traditiones & nos repudiamus, spurix enim sunt, ineptæ, 3.
Solutio 2.
ani-

aniles fabulæ, & Divinis præceptis contrariæ. Quædam enim Pharifæi ſervabant ex continua & à Moyſe derivata diſciplina, quædam ex inſtitutis Sammai, & Hillel, unde exorti ſunt, ut inquit Hieronymus lib. 111. Comment. in Iſaiam Tom. 111. pag. Edit. Martiani 79. Traditiones prioris generis peritiles erant, aliæ vel iniquæ, vel futiles, nec dignæ obolo. Primæ etiam à Chriſto commendantur Matthæi XIII. 2. ut obſervat in Pſalmum 2. Hilarius: ſecundæ rejiciuntur Matth. xv. 6. Illæ ab univerſa Synagoga, exceptis Sadducæis, recipiebantur: iſtæ in ſola Pharifæorum ſecta vigeabant. De illis traditionibus perantiquis, & à tota Synagoga receptis pertractat R. Moyſes Maimonides in libro, quem *Chazakab* inſcripſit, & vir eruditus Joſeph de Voſſin de Lege Divina cap. 9. ſpectantque ad benedictionum, & expiationum ritus. Alias Pharifæorum traditiones à Sammai, & Hillel inductas, & quas Salvator appoſite indigavit iis vocabulis *propter traditiones veſtras*, probus quilibet irridet. Harum nonnullas adverſas filiorum erga parentes pietati explicavimus hujus voluminis pag. 35. atque de his liquet ſermonem inſtitui cap. xv. Matthæi. Alias cum ſædas, tum riſu dignas recenſet Magnus Hieronymus in Epift. ac Algaſiam pag. 207. Tom. IV. ejusdem Editionis Martiana, ſcilicet, ignominioſam conſuetudinem probandi guſtu munditiem ſanguinis menſtruatæ, & ambulare in domo unaquaque ſabbatorum bis mille pedes. Inter has traditiones, quas Hieronymi ætate vocabant *deuſporeis*, connumerandum eſt, quod ſcribit S. P. Auguſtinus lib. 2. contra Adverſ. legis cap. 1. *Judaos habere quasdam traditiones ſuas, quas non ſcriptas habent, ſed memoriter tenent; inter quas illud eſt, Deum primo homini duas creſſe mulieres.* Revera in Talmud Babylonico, quod Auguſtino ſuperſtite nondum prodierat, abſolutum enim dicitur anno 473. in libro *Erubin*, & in libro *Ben-Siræ* commemorantur duæ illæ Adami uxores, Lilith dæmonum genitrix, & Eva protoparens hominum: quod ad intelligentiam illius Auguſtiniani loci non abs re fuerit adnotaſſe. In Talmud pariter libro *Sanahedrin* cap. 10. habetur duo illa Pharifæorum capita Sammai, & Hillel gloriam ſuam gloriæ Dei præferentes feciſſe ſchiſmata in Iſrael. Quod ergo obſciunt ex traditionibus Pharifæorum hæretici, hac ratione repellitur; nam Chriſtus damnat à Sammai, & Hillel inductas, non derivatas

à Patribus, ac præſertim erga Parentes impietatem. At vide lib. xx. cap. 6. harum noſtrarum lucubrationum.

Ait Clericus in Prolegomenis ad H. Ec. ſect. 1. cap. 2. ſepoſita Divina Chriſti auctoritate conſtare è Judæis ſcriptoribus, Pharifæos multa quaſi legitima tradidiſſe populo accepta à Patribus, quæ non ſunt ſcripta in legibus Moyſis. Fa-teor: id Joſephus ſcribit Antiq. XIII. c. 18. ſive 10. num. 6. in poſtrema Editione Amſtelædami Tom. 1. pag. 663. Verum quid Criticus iſte contendit? Num, qui Traditiones propugnant, ſequuntur conſuetudinem Pharifæorum? At eo loci Joſephus ait Patrum traditiones rejici à ſecta Sadducæorum. Atque Sadducæos fuiſſe Pharifæis longe deteriores, quoniam negabant Deum auctorem bonorum, & permanere animas, & præmia, ſuppliciaque dari apud inferos, idem Joſephus ſcribit Antiq. XVIII. 1. & de Bello 11. 8. Reſpicientes itaque Traditiones æquiparandi ſunt Sadducæis, Clericus maxime liberi arbitrii cum Sadducæis oſtentator. Verum Joſephus Pharifæorum, quibus addiſtus erat, ſectam nimium celebrat. Quamvis hi Traditiones optimas tenerent, V. G. de immortalitate animorum, & reſurrexione corporum, quas Paulus probat Act. XXIII. 8. iſtis traditiones alias humanas, & paulo ante Chriſtum excogitatas commiſcuerunt. Si petas, qua norma hæ ab antiquis poſſent ſcerni; Pharifæos ipſos interroga: qui, ut Hieronymus ſcribit citata ad Algaſiam Epiftola, q. 10. illorum mores redarguentibus ſolent reſpondere: *Barachibas: & Simeon, & Helles magiſtri noſtri tradiderunt.* Hieronymo, ut diximus, conſentit Talmud; & perperam Drufius de tribus ſectis Jud. lib. 2. c. 10. & Baſnagius Tom. 1. Annal. pag. 549. contendunt Hieronymum errare, quia Hillel fuit centum ante excidium Templi annis, nec Judæus, ſed Babylonius; quaſi non poſſit idem nomen pluribus convenire. Ita ergo quæ ab hominibus tradita, neque antiquitus in Apoſtolica Eccleſia vigiſſe comperimus, hominum adinventas amandamus: atque in iis certum judicii criterium requirimus; ne quis nos decipiat *per philoſophiam, & inanem fallaciam*, juxta D. Pauli præmonitionem.

In Epiftola ad Galatas Apoſtolum loqui de illis, qui ab Evangelio abducebant, contententes cum lege Chriſti jungendam circumciſionem & cæteras ceremonias, Epiftolæ argumentum evincit. Ergo verſu 8. particula præter

N n 3

idem

idem est, & contra quam. Ita S. P. Augustinus scribens libro xx. contra Faustum cap. 22. *Longe aliud annuntiat Faustus, aliud Paulus. Sed quoniam quisquis vobis evangelizaverit præter quam quod accepistis, anathema sit: verum dicit Christus in Paulo, anathema sit Manichæus in Fausto.* Vide & Enarrat. in Psalm. 115. Consentit Hieronymus Tom. iv. pag. 228. Extat in Græco παρ' ὅ. Particulam παρ' interdum esse contra, liquet ex Lexicis Constantini Medici, Henrici Stephani, & Joannis Scapulæ. Tria exhibet exempla in Solone Plutarchus. Παρ' ὅ, ut hic extat, valere contra quam, probat in Commentariis Linguae Gr. Guil. Budæus pag. 246. Similia promit Grotius ex Act. xviii. ac tribus in Epistola ad Romanos expressis locis. Versio Arabica, & Aethiopica habent: *Si nos, aut Angelus de cælo annuntiet vobis quidquam diversum, &c.* non solum in Bibliis Max. Tom. xv. pag. 6. verum & in Waltonianis N. Test. pag. 756. Oecumenius utique, ac Theophylactus docent reprehendi à Paulo non tantum qui contraria addunt, sed etiam qui adjiciunt aliud quodlibet parum à prædicto diversum, sed accipiendi sunt de iis, qui licet Evangelio non opponantur aperte, illud tamen, ut inquit Chrysostomus, quem sequuntur ipsi Oecumenius & Theophylactus, *predicatione corrumpunt.* Actates erant qui Galatis imponebant simul Evangelium, Moysisque legitima. Demum Verbum evangelizatum tam Scripturam complectitur, quam Traditionem.

6. Recte idem Apostolus in 2. ad Timotheum appellat Scripturam idoneam atque perutilem, at non ait Scripturam solam sufficere: nam in eadem Epistola iv. 11. Marcus dicitur *utilis in ministerium*, nec tamen supervacanei erant Lucas, Titus, Timotheus, Onesimus. Utilis est etiam cibus ad nutriendum, nec tamen rejiciendus est potus. Adde loqui Apostolum de scripturis veteris Testamenti, nam præmittit, *Ab infantia sacras literas nosti, quæ te possunt instruere ad salutem;* Timotheus vero infans non legit Testamentum novum, quod nondum erat conscriptum, & sacrarum Scripturarum canoni agglutinatum. Vide in hunc locum Estium, ac Sylvium Opusc. v. q. 2. art. 1. Becanum etiam in Manuali lib. i. cap. 2. Sensum Apostoli paucis expressit Syrus: *Omnis Scriptura, quæ à Deo inspirata est, utilis est etiam ad docendum.*

7. Simili ratione Joannes in cap. Evangelii vicesimo ait, *Hæc autem scripta*

sunt, ut credatis: non quod Evangelium omnia credenda contineat, nam alioquin ipse nec Epistolas, nec Apocalypsim edidisset, & supervacanea essent pariter, quæ literis mandavit Paulus, quæ Lucas, quæ Jacobus, quæ Judas; sed quia enarrata in Evangelio Joannis, & à Christo facta in conspectu discipulorum, postquam surrexit à mortuis, abunde comprobant ipsum esse Dei Filium, plenissimamque fidem faciunt legentibus de veritate Evangelii, & resurrectionis eventu. Atque hanc explanationem traditam à Cyrillo, & D. Thoma in Joannem ipsa Evangelici textus lectio confirmat. Ex quibus liquet Catholicum de Traditionibus dogma nec veteris, nec novi Testamenti locis ullatenus concuti, qualescunque nugæ garriant, oblatrentque Sectarii.

Traditiones non posse ex libris PP. 8. comprobari contendunt hæretici proximi argumentationibus. Primo ignoramus num Patrum scripta haud mutilata, nec spuria ad nos temporis vicissitudo tranfmiserit. Negari quippe non possumus interpolata fuisse Acta Conciliorum, veteres Liturgias, ac Patribus codices plures adulterinos suppositos: quod non solum asseruit Dallæus, Rivetus, Clericus, sed etiam erudita dissertatione ostendit Germon. Quæ ad nos incorrupta pervenerunt, ut plurimum ambigua sunt, nec exhibent sacrorum dogmatum integritatem: nam inveniæ in libris Veterum repudiatum homoussion à Synodo Nicæna probatum, & usiam, hypostasim, aliaque plura diverso plane sensu prolata. Etiam Corpus pro substantia usurpavit Tertullianus. Præterea Patres à priscais sæculis falsa dogmata pro legitima traditione venditarunt. Papias apud Eusebium ex traditione non scripta intrusit peregrinas Salvatoris parabolas, regnumque Chiliastrum. Impegere in eundem scopulum Justinus, Irenæus, Tertullianus, Lactantius. Tertullianus de Corona ait cap. 3. vetitum ex traditione die dominico de geniculis adorare. Cyprianus adversus Stephanum traditione contendeat tinctos ab hæretico rebaptizandos. Trinam in baptismo immersionem servandam ex Apostolica traditione docuerunt Alcuinus Epist. 81. ad Paulinum, & Walfridus libro de Rit. Eccl. cap. 26. quod tamen Synodus iv. Toletana abrogavit. Mitto exempla alia. Traditio itaque dogmatum puritatem commaculat. Insuper si ex traditione Patrum comprobatur doctrinæ veritas, nulla erit hæreticorum secta quæ

Objectiones hæreticorum ex Patribus.

quæ propugnari non poſſit. Nam Baſilides, Valentinus, Marcion, aliæquæ peſtes ſe audiviſſe Apoſtolorum diſcipulos gloriabantur. Pro nihilo itaque valet in fidei definitionibus antiquorum auctoritas.

Solutio. Reſp. ad 1. temere dici interpolatos Patrum libros univerſos, eſſi nonnulli aut amanuenſium incuria, aut fraude hæreticorum fuerint vitiiati: neque ex his, quæ dubiæ ſunt fidei, dogmata confirmamus, ſed ex receptis, vindicatis, & qui ſcriptorum aliorum magnæ in Eccleſia auctoritatis teſtimonio non reſragantur. Quamquam etiam ſine ſcriptis Patrum traditio poteſt conſtare, ut de barbaris gentibus inquit lib. 111. cap. 4. Irenæus: *Cui ordinationi aſſentiuntur multorum gentes barbarorum, eorum qui in Chriſtum credunt, ſine obarta & atramento ſcriptam habentes per ſpiritum in cordibus ſuis ſalutem, & veterum traditionem diligenter cuſtodientes.* De codicibus, qui depravati creduntur, vide Vindicias doctiſſimi Patris Coſtant. Quod ſequitur de varia ſignificatione vocabulorum, facile expeditur; percipiuntur enim ſingula, ſi ſcriptorum ætatem, graſſantes hæreſes, ſtyli conſuetudinem, & interdum verborum penuriam, qua laborant qui græca latine reddunt, ſedulo perpendamus, maxime autem Apoſtolice Eccleſiæ iudicium: nam Traditionis regula nemo bene utitur, qui Eccleſiæ ſpernit auctoritatem. Proximum ex ipſo Baſnagio, qui argumentum iſtud urget, diluitur. Diſſert. enim ix. adverſus Tradit. exornata n. 16. agens de canone Scripturarum, ait, quod eſſi complures de Epistoſta Judæ, de Jacobæa, & de Apocalypſi olim dubitarunt, non tamen in eam calamitatem incidit Eccleſia; ut communi omnium Chriſtianorum conſpiratione liber qui Divinus eſſet canone pelleretur. Idem tenent Novatores alii ex Eccleſiæ conſpiratione Scripturarum canonem, ut inquirunt, recipientes. At eo proruſus pacto traditio à Papiæ evulgata homine ingeniî exigui, dogma communi aliorum ſenſu probatum commaculare non potuit, ut oſtendi lib. 111. cap. 9. præſertim cum ipſe Papias apud Euſebium lib. 111. H. E. aliique Chiliaſtæ Traditiones comprobarint, tametiſi minus accurate inductas à Cerinthianis cum veris & Apoſtolicis intruſerint. Tertullianus autem in 3. de Corona labitur, traditionem appellans, quod repugnat Scripturæ Act. xx. 36. cum utrumque tenendum ſit, Verbum ſcriptum ac traditum; & traditio repu-

gnans aperte verbo ſcripto nequeat eſſe Apoſtolica. Illud vero quod de trina immerſione additum eſt, ſpectat ad diſciplinam & ritum, non ad dogma: potuitque variari, quoniam ſicut trina immerſio ſignificat *triduanæ ſepulturæ ſacramentum*, ita una commonſtrat in *tribus ſubſiſtentiis unam ſubſtantiam*, inquit Epistoſta. 41. Magnus Gregorius; cuius auctoritate freti Patres Toletani decreverunt c. 45. ut conferretur baptiſma ſive *trina*, ſive *ſimpla merſione*. Ergo id reprehendere non debebant poſt annos fere 200. Alcuinus, & Walfri- dus: quorum zelum coercere ſtudit an. 868. Synodus Wormaciensis confir- mans canone 5. Toletanæ definitio- nes. Sed legendus Martene de Antiq. Rit. libro 1. art. 14. Ipſe Baſnagius, qui hæc poſt Dallæum objectat, num. 29. ſcripſerat num. 24. *Dum pietatis dogmata morumque præcepta ſalva man- neant, de ceremoniis pax eſſe poterit.* Poſtremum de hæreticis facillimæ eſt ſo- lutionis; illi quippe cum traditione, tum ſcriptura abutuntur; ſed quemad- modum Scripturæ canonem debemus inquirere in Apoſtolica Eccleſia, ubi eſt continuata ab Apoſtoliſ Episcoporum ſucceſſio; ita ibidem, juxta Irenæi & Auguſtini documenta ſuperius producta, legitimæ traditiones cuſtodiantur.

Deinde obijciunt hæretici innumeras Patrum ſententias. Ac primo inquirunt Irenæum lib. 111. cap. 1. hæc habere: *Non enim per alios diſpoſitionem ſalutis noſtræ cognovimus, quam per eos, per quos Evangelium pervenit ad nos: quod quidem tunc præconiaverunt, poſtea vero per Dei voluntatem in Scripturis nobis tradiderunt, fundamentum, & colum- nam fidei noſtræ futurum.* At liquet eo loci Irenæum Traditiones non ex- cludere, ſed reſellere Marcionitas, qui Apoſtolicis ſcriptis alia præferebant à ſe mutilata, gloriantes emendatores ſe eſſe Apoſtolorum, nec in Apoſtoliſ Spiritum ſanctum locutum, ſed reperiri ve- ritatem aliquando in Valentino, aliquando in Marcione, aliquando in Cerinto; ut ibidem ait Irenæus, necnon Tertul- lianus lib. 2. adv. Marcionem, & Epi- phanius hæreſi 42. Inſiſtunt hæretici: Nonne Irenæus proximo capite inquit Valentinianos, dum è Scripturis ar- guuntur, ad Traditiones converti, *quaſi non poſſit inveniri, veritas ab his, qui neſciunt traditiones?* Reponimus autem iſtic Irenæum eos inſectari, qui obtru- dunt traditiones humanas exploſis Apo- ſtolicis: ſequitur namque num. 2. *Cum autem ad eam iterum traditionem, qua*

10.
Objectio ex
Irenæo &
Solutio.

est ab Apostolis, quæ per successiones presbyterorum in Ecclesiis custoditur, provocamus eos, adversantur traditioni, dicentes se non solum presbyteris, sed etiam Apostolis existentes sapientiores sinceram invenisse veritatem. Vides quantum hæc cum superioribus cohæreant. Sed heterodoxi regerunt: Irenæus lib. 2. cap. 47. ait scripturas perfectas esse; ac lib. iv. cap. 66. inveniri in illis universam actionem, omnem doctrinam, & omnem passionem Christi. Nihil tamen hæc probant; nam lib. 2. cap. 47. sive ex distinctione Massuet 38. num. 4. invehitur in eos, qui adversus scripturas aperte unum Deum annuntiantes, commenti Ennæ, & Verbi, & Vitæ nativitates, ipsum Dominum dicebant labis fructum, & ignorantie prolationem. Hi erant Valentiniani fabricatores Aeonum. Lib. autem iv. cap. 66. ex distinctione Massuet 34. num. 1. refellit Marcionitas autumantes ab altero Deo esse prophetas, ex quo hi à Christo facta prædixerint, & novum Testamentum vaticiniis antiqui consentiat. Legite, inquit n. 1. diligentius id, quod ab Apostolis est Evangelium nobis datum, & legite diligentius prophetas, & invenietis universam actionem, & omnem passionem Domini nostri prædictam in ipsis. In subiecta itaque materia, de qua cum hæreticis decertabat Irenæus Scripturas commendat, non rejectis traditionibus, sine quibus nec Scripturarum ipsarum perflueret auctoritas.

11.
Obiectio ex
Tertulliano
& Solutio.

Provocant præterea nos ad Tertullianum, qui contra Hermogenem cap. 22. Adoro, inquit, scripturæ plenitudinem; paucisque interjectis, Væ illud adjicientibus, aut detrabentibus destinatum. At ibidem refutatur Hermogenes asserens mundum ex præjacente materia conditum contra apertam Geneseos historiam, quæ initio Factorem manifestat & facta, illis nempe verbis. In principio creavit Deus cælum & terram; quibus allatis ait Tertullianus, An autem de reliqua subjacente materia mundum fecerit nusquam legi. Væ illud adjicientibus, id est mundum esse factum ex materia Deo coæterna, aut detrabentibus destinatum, scilicet in principio Deum è nihilo cælum terramque condidisse: væ scripturam, qua plenissime Deus asseritur Conditor universorum, temere mutilantibus. Solet opponi & quæ scribit de Carne Christi cap. 7. Non recipio quod extra Scripturam de tuo inferis. Sed notandum est Marcionem, ne humanam Christi fateretur generationem, pluribus

Evangelii verbis rescissis, versum 47. cap. xii. Matthæi, Ecce mater tua, & fratres tui, &c. hac ratione eludere studuisse, Tentandi gratia nuntiaverant ei matrem & fratres, quos non habebat: hæc ibidem Tertullianus, qui ostendens laudato in versu non esse materiam tentationis, ut est cap. xix. 3. & xxi. 35. Non recipio, inquit, quod de tuo inferis, nuntiatum Christo, Ecce mater tua, & fratres tui, non quod haberet matrem, fratresque, sed tentandi animo: quibus non traditiones eliminat, sed miserimum Marcionis effugium. Idem Tertullianus de Resurrect. Carnis cap. 3. arguit hæreticos, quod cum Ethnicis sapiant, nec de Scripturis solis quæstiones suas sistant. Verum quid sibi velit, satis explicat dicens, Interstruunt unde sciunt facile capi mentes de communiori favorabili sensum, nimirum hæretici, licet Scripturas recipere videantur, more Ethnicorum probant tantummodo obvia sensibus, nec solis scripturis nituntur, sed humani sensus fallacia. Quare mirandum est Novatores tam confidenter abuti verbis Tertulliani; cum is de Præscript. demonstret hæreses refellendas ex quo aliquid novi in Religionem intrudant, viamque confutandi illos scripturis esse longam ac perdifficilem, quia vel sacros libros non recipiunt, vel corrumpunt ac temerant, vel sensus pravos illis affigunt; inquirendam ex successione Episcoporum Ecclesiam, cui scripturæ conceditæ sunt, & antiquissimam ejus doctrinam tenendam, neperam vero repellendam tanquam extraneam & falsam; ne repetam quæ attuli capite præcedenti.

Urgent & Cypriani verba ex Epistola ad Stephanum 74. in qua ad illam sententiam Pontificis, Nihil immovetur, nisi quod traditum est, respondet Martyr sanctissimus: Unde est ista traditio? Ea facienda esse, quæ scripta sunt, Deus testatur. At Cyprianus ad sacras literas provocat, quoniam hoc loco arbitrat Traditorem præscriptam à Stephano commentitiam esse, scripturisque unam fidem, & unam Ecclesiam commendantibus repugnantem, paratus tamen recipere traditionem perantiquam & Apostolicam, ut ait sub finem ejusdem Epistolæ: Si in aliquo vacillaverit veritas, ad originem Dominicam, & ad Evangelicam, atque Apostolicam traditionem revertamur. Liqueat etiam ex Epistolis Cyprianicis ad Pompejum, & Jubajanum, sanctum martyrem opposuisse consuetudinem, traditionemque Ecclesiæ Africanæ; ut etiam S. Pater Augustinus

12.
Obiectio ex
Cypriano &
Solutio.

ſtinus animadvertit lib. v. de Baptiſmo cap. 23. ſed huic conſuetudini præferendam conſuetudinem univerſæ Eccleſiæ etiam Conciliis univerſalibus roboratam, ex ejuſdem Cypriani ſententia, ut S. Pater Auguſtinus ſcribit proximo libro vi. cap. 7. Haud repetam quæ protuli ex Epistoſa 63. ad Cæciliū de Calicis conſecratione, ſcripta à Cypriano jam Episcopo, ut ex Auctore Annalium Anglorum probat Dupiniuſ.

Obtrudunt & Baſiliū, quo nullus Traditiones commendavit expreſſius. Inquiunt illum in Regulis brevioribus n. 95. aſſerere de Episcopo, *E Divinis literis ediscat rectum, & neceſſarium.* At præterquamquod ex Paulinis Epistoſis poteſt Episcopus illud etiam ad-diſcere quomodo ſit cuſtodiendum de-poſitum, quomodo traditiones ſervan-dæ, ut idem Baſiliuſ ſcribit ad Amphi-lochium, in breviori illa Regula 95. ait poſſe Episcopum edicere ex prima ad Corinth. iv. 1. ut ſit *miniſter Chriſti, & diſpenſator myſteriorum Dei*; & ex 2. ad Theſſalonicenſes ii. 16. ut fra-tres *conſirmet in omni opere, & ſermo-ne bono*: quæ duo Episcopum rectum, probumque conſtituunt: ſed ut hiſ pol-leat, opus illi eſt doctrina ſana, vitæ integritate, & ſacræ eruditionis ornatu. Objeſtant & Baſilii Epistoſam 80. ubi ait: *Stemus arbitratui inſpiratæ à Deo Scripturæ.* Hiſ tamen verbis cautos nos reddit, ne ad libitum, & ante Ec-cleſiæ definitionem ſacra dogmata ex-plicemus vocabulis ambiguis & apud Patres inuſitatis, & quæ ejuſdem generis eſſent, ut præter vocis novitatem, ſen-sum etiam nobis novum, & inuſitatum aſſerent, & apud ſanctos Viros nuſquam in uſu fuiſſe reperirentur: quibus an traditiones evertat, an robo-ret, judi-cet cordatus lector. Addunt Baſiliū in Aſceticis de vera ac pia fide commo-nere ut fugiamus omnem à Dominica doctrinam alienam, & vocem & ſen-tentiam, & inſidelitatis maniſeſtiſſimum indicium eſſe Scripturis adicere, & ea quæ non ſunt ſcripta introducere. At hæc ſive Baſiliuſ, ſive Euſtathiuſ Sebaſtenuſ, cui Adſcetica tribuit lib. iiii. cap. 15. Sozomenuſ, ſcripſit adverſus hæreticos; de quibus Joanniſ x. 5. præ-ſcriptum Chriſti ovibus eſt: *Non nove-runt vocem alienorum.*

13.
Objeſtio ex
Chryſoſto-
mo & Solu-
tio.

Ex Chryſoſtomo hæc promunt. Pri-mum ait ille in Pſalmum 95. *Si quid di-citur abſque Scriptura, auditorum co-gnitu claudicat.* At iſtic eos vellicat, qui ſacras Conciones ſtruunt profana
R. P. Berti Theol. Tom. IV.

tantum loquentia, aut è ſuo cerebello ratiocinationes effingunt, ſine teſtibus, ſolaque animi cogitatione, inquit ibidem Chryſoſtomuſ: in quem lapidem im-pingunt tam qui paradoxa eructant, quam ii, qui è ſuggeſtu nihil crepant, niſi Tullium, Boccacium, Caſam, naſti auditores à Paulo prænuntiatos, & au-ribuſ prurientes. Addit Chryſoſtomuſ, inquit, Hom. 49. in Matth. *Volentes firmitatem accipere fidei ad nullam rem fugiant, niſi ad Scripturas.* At de hiſ auctor homilia, quem alium eſſe à Chryſoſtomo, & Ariana labe inquinatum, Sixtuſ Senenſiſ, Saviliuſ, Bel-larminuſ, Maldonatuſ, Labbeuſ, Du-piniuſ, Alexander, omneſque conſentiunt; de hiſ, inquam, loquitur, qui Antichriſto adveniente nullum alium Redemptorem agnoſcent, niſi quem vi-derint palam deſcendentem de celo, juxta Divina oracula Matth. xx. v. 27. Imo in eadem homilia pag. editioniſ Commelinianæ 954. aſſimatur noſ in fide fore perfectos, ſi non tantum *Scripturis*, verum etiam *doctrina Sacerdotum aſſidui fuerimus.* Præterea obji-ciunt quod in Hom. xi. i. in 2. ad Corin-thioſ appellat Scripturam exactam re-rum omnium *lancem ac normam*: quod de ipſa Scriptura dici ego fateor, ſed agit eo loci Chryſoſtomuſ de præceptiſ, moribuſque ad illorum præſcriptionem formandiſ, ac præſertim de divitiarum contemptu, allatâ parabolâ divitiſ & pauperiſ Lucæ xvi. 19. & ſententia illa Matth. xix. 24. *Faciliuſ eſt camelum per foramen acuiſ tranſire, quam divitem intrare in regnum celorum.* Scriptu-ram autem eſſe formandorum morum exactam regulam, maxime Patrum commentariſ colluſtratam, non eſt qui deneget.

Veniamuſ ad Hieronymum. Inquiunt præclariffimuſ hunc Eccleſiæ Doctorem ſcripſiſſe in Pſalmum 86. Tom 2. pag. 350. *Quamvis ergo ſanctuſ ſit aliquiſ poſt Apoſtoloſ: quamvis diſertuſ ſit, non habet auctoritatem.* Reſpondemuſ aſſe-rere iſtic Hieronymum privata ſcripta non eſſe Apoſtoliſ comparanda, & quæ pauciſ ſcripta fuerunt, abſcindenda à ca-none eorum, quæ principes Eccleſiæ, & principes Chriſti non ſcripſerunt pauciſ, ſed univerſo populo. Rejicitur ergo à Hieronymo privata commentatio, non univerſaliſ Eccleſiæ traditio. Deinde opponunt quod ſcribit in cap. i. Michæe Tom. iiii. pag. 1503. egreſſam non eſſe Eccleſiam de finibuſ ſuiſ, id eſt, de ſcri-pturiſ ſanctiſ. Sed inepte & imperite;
Q q reſpreſ

14.
Objeſtio ex
Hieronymo
& Solutio.

reprehendit enim ibidem hæreticos, qui contortis explicationibus sacras literas pervertentes, domum suam non in scripturis construunt, sed in vicinia Scripturarum: quod mirifice adversariis nostris convenit. Addunt Hieronymum in 1. Aggæi eodem Tom. p. 1690. hæc habere: *Quæ absque auctoritate & testimonio Scripturarum, quasi traditione Apostolica sponte reperiunt, atque confingunt, percutit gladius Dei.* Optime: quæ sponte confingunt hæretici, nec à majoribus acceperunt, ut observationes varias, Chameumias, id est, humi dormitiones, & Hypocryas, id est, aridas epulas, ineptiasque de Taciani radice crescentes, quibus hæreticorum conciliabula deceptis populis blandiuntur. Nil ergo hoc loco efficit auctor Apologia Anglicana. Obijciunt & quod ait contra Helvidium Tom. iv. pag. 141. *Ut hæc quæ scripta sunt non negamus, ita ea quæ non sunt scripta renuimus.* At quænam isthæc sunt? Mariam nupsisse post partum; quod tradit ante Helvidium Ebion, & Theodotus Byzantinus. Accedit quod ibidem Hieronymus scribit posse Helvidium etiam traditione refutari. Nunquid non possum tibi, inquit, totam veterum Scriptorum seriem commovere, Ignatium, Polycarpum, Irenæum, Justinum Martyrem, multosque alios Apostolicos, & eloquentes viros? Sed Scripturis garrientem apposite iisdem armis revincit. Rursus opponunt, quæ Hieronymus habet in Caput 23. Matth. eodem Tom. iv. pag. 112. *Hoc quia de Scripturis non habet auctoritatem, eadem facilitate contemnitur, qua probatur.* Verum quid est Hoc? Zachariam filium Barachæ occisum inter templum & Altare, esse Zachariam patrem Joannis, quod aliqui affirmabant ex quibusdam apocryphorum somniis: quare ibi refelluntur scripta apocrypha, non legitima traditiones. Demum Hieronymus in caput 1. Epist. ad Titum eodem Volumine pag. 419. inquit: *Sine Scripturarum auctoritate garrulitas non haberet fidem:* quæ cum scripta sint adversus subdolos, qui destituti præsidio veritatis nituntur perverfam doctrinam etiam Divinis testimoniis roborare, non pugnant adversus nos, qui præter Scripturam utimur Traditione; sed contra garrulos subversores, Scripturarum auctoritate, sine qua non haberent fidem, hæresim disseminantes, uti fecerunt quidam de circumcissione Judæi, ut adversus nascentem Ecclesiam præcepta legalia introducerent.

Proximus est Augustinus, ex quo sex loca producunt facillimæ singula expeditionis. Ac primus est, ut librorum te-neamus ordinem juxta PP. S. Mauri editionem Parisiensem, in Epistola ad Hieronymum 82. alias 19. ubi num. 3. ait solis Scripturarum libris hunc honorem deferendum, *Ut nullum eorum auctorem scribendo aliquid errasse, firmissime credendum sit.* Quo in loco istud tantum Augustinus contendit, nullius privati Scriptoris libros excipiendos, tanquam Prophetarum & Apostolorum: de quorum scriptis, quod omni errore careant, dubitare nefarium est. Ita S. Pater eadem Epistola, eodemque numero, pag. 190. Tom. II. Quid vero de iis, quæ non scripta, sed tradita à Catholica Ecclesia custodiuntur? Hæc, vel ab Apostolis, vel à plenariis Conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata atque statuta esse, ideoque inviolabiliter servanda, eximius doctor scribit eodem Volumine, pag. 124. in Epistola 54. olim 118. ad Januarium. Alter locus extat Tom. III. de Doctrina Christi. lib. II. cap. 9. num. 14. ubi ait: *In iis enim, quæ aperte in Scripturis posita sunt, inveniuntur ea omnia, quæ continent fidem, moresque vivendi.* At hæc accipienda esse de præceptis, fideique mysteriis, quæ unicuique perspicua sunt in Christi Ecclesia, non de complexu dogmatum universorum, liquet ex quo ibidem sequatur, *Spem scilicet atque charitatem;* & ex quo S. Pater lib. v. de Baptismo cap. XXI. num. 31. scribat: *Sunt multa, quæ universa tenet Ecclesia, & ob hoc ab Apostolis præcepta bene creduntur, quamquam scripta non reperiuntur.* Vide Tom. IX. pag. 156. Tertius petitur ex eodem Tom. III. 2. p. pag. 619. id est, Tract. 49. in Joannem, ubi hæc leguntur: *Electa sunt quæ scriberentur, quæ saluti credentium sufficere videbantur.* Ast horum verborum sensus est, sufficere signa in Evangelio enarrata, imo solam Lazari resurrectionem, ut datis velut suæ virtutis indicis, credamus in Christum; nec ibi sermo est de credendorum dogmatum plenitudine. Depromptus est quartus ex libro de Bono Viduitatis c. 1. num. 2. Tom. VI. p. 269. *Sancta enim Scriptura nostra doctrinam regulam figit.* Verum neque his verbis dispungitur Patrum traditio; neque de alia re agitur, nisi de questione ad vitam moresque pertinente, de professione scilicet viduitatis. Quintus habetur Tom. VIII. p. 704. sive libro II. contra Maximinum c. 14. n. 3. Est autem: *Sed nec ego Nicænum, nec tu debes Ariminense tanquam præjudicaturus proferre Concilium.* Nec

15.
Obiectio ex
Augustino
& Solutio.

*Nec ego hujus auctoritate, nec tu illius detineris. Scripturarum auctoritatibus, non quorumque propriis, sed utrisque communibus testibus, res cum re, causa cum causa, ratio cum ratione concertet. Sed ibidem Augustinus hæreticum nullo in pretio habentem Concilium Nicænum, illique opponentem Ariminense, compellit ad recipiendum Homoouſion auctoritate Scripturarum, id est, versu 20. capitis v. Epistolæ i. Joannis: *Hic est verus Deus, & vita æterna*; non quod Augustinus aut Concilia nauci faciat, aut Traditionem contemnat, nam ibidem ait: *Hoc est illud Homoouſion, quod in Concilio Nicæno adversus hæreticos Arianos à catholicis Patribus veritatis auctoritate, & auctoritatis veritate firmatum est*: sed ut confugientem ad Scripturas, scripturis vellicet, & confodiat. Recole quæ diximus cap. præcedenti: argum. iv. probatum in Nicæna Synodo ab Athanaſio Homoouſion ex Patrum traditione, ut inquit Theodoretus lib. i. cap. 8. pag. edit. Moguntinæ 29. Postremus locus occurrit Tom. x. pag. 70. id est libro 11. de Peccat. mer. cap. 36. num. 59. *Ubi de re obscurissima disputatur, non adjuvantibus divinarum Scripturarum certis, clarisque documentis, cobibere se debet humana præsumptio nihil faciens in partem alteram declinando.* Utilissimum quidem monitum in quæstionibus obscurissimis (qualis tunc erat de animorum traduce eo loci pertractata) à differentibus religioſe ſervandum, ut magis, inquit ibidem sanctus Pater, inquisitio cauta laudetur, quam præcipitata reprehendatur assertio. At negamus quæstionem esse obscurissimam, ubi sit explorata Apostolica Ecclesiæ traditio.*

16. *Quamvis regulæ pro explicandis Patrum testimoniis.* Eruuntur ex dictis quatuor Regulæ ad quælibet alia Patrum testimonia explicanda: quarum prima est: Patres dum ad solas scripturas provocant hæreticos, solis illis catholicam fidem asserere, quoniam in subjecta materia, id est, ad errorem illum refellendum sufficiunt, posteaquam Traditione Ecclesiæ assecuti sumus Scripturarum ipsarum Canonem, & sensum. Ita Irenæus Scriptura revincit Marcionem, Tertullianus Hermogenem, Augustinus Maximinum: atque ita Athanaſius orat. 3. contra Arianos, & magnus Constantinus apud Theodoretum lib. i. cap. 7. inquit scripturis comprobari Verbi divinitatem. Altera regula est, ut distinguantur ea quæ ab omnibus promiscue credenda sunt, ut Deum esse unum, & Trinum, Verbum hominem

R. P. Berti Theol. Tom. IV.

factum, ab iis quæ custodiuntur ab Ecclesia, ejusque Rectoribus, ut hanc Scripturam esse Canonicam, illam Traditionem perantiquam: & de iis, quæ generatim ad singulos spectant, accipiamus sententias Patrum, ubi docent in Scripturis omnia contineri. Atque hac regula explicamus non solum Basilium in Regulis brevioribus, Chrysostomum hom. 13. in 2. ad Corinth. Augustinum 2. de Doctr. Ch. 9. verum etiam Cyrillum Jerosolymitanum in Catechesibus, aliosque permultos. Regula tertia est, ut dum nihil præter Scripturas probandum asserunt, & sacrorum librorum exigunt auctoritatem, eos accipiamus sive de quæstionibus obscurissimis, quæ traditione nequeunt resolvi, sive de hominum in sacris disciplinis nudo infirmoque ratiocinio, sive de historiis & scriptura apocrypha hauritis, sive denique de novitate dogmatum innixa libris spuris ac suppositis. Atque hoc sensu loquitur Hieronymus in cap. 23. Matth. Augustinus lib. 3. contra Iulianum Petilianum cap. 6. num. 7. necnon Theophilus Alexandrinus in 2. Paschali, Theodoretus in 2. Dialogo, imo & Origenes Hom. 1. in Hierem. & in cap. 3. Epistolæ ad Rom. quo loco abutuntur Prædicantes, ut liquet ex Colloquio Ratisbonensi sess. 8. Postrema regula est, ut dicta Patrum intelligantur de Scripturis rite explicatis, juxta sensum, quem tenet Romana Ecclesia, ut docet Catechesi iv. Cyrillus scribens: *Disce ab Ecclesia, quoniam sint veteris testamenti libri, quoniam novi, nec leges, institutaque Patrum evertes.* Quam regulam tradi etiam à D. Patre Augustino in 11. de Doctr. Christ. cap. 8. non semel diximus. His ergo regulis fabulorum procacitatem contundito.

Deinde hæretici nituntur demonstrare Romanam Ecclesiam in custodiendis traditionibus infidam esse, & ignaram. Nam nonnullas antiquavit, ut de lacte & melle porrecto Neophytis, de Eucharistia privatis in domibus sumpta, de eadem sub utraque specie laicis ministrata. Nonnullas econtra Traditiones tanquam Apostolicas intrudit, ut jejunium quatuor temporum, Sanctorum cultum, Crucis adorationem, immaculatam Conceptionem Deiparæ. Nonnullas denique in oppositas commutavit, ut de Animorum beatitudine ad judicii diem differenda, & de vinculo matrimoniorum indissolubili; pro quarum prima adulteravit D. Leonis collectam, alteram innumeris dispensationibus labefactavit. Hæ vero traditiones non spe-

17. *Objectiones hæreticorum circa traditiones.*

O p 2

stant

18.
Solutio 1.

stant ad solum ritum aut disciplinam, ut aliqua superius commemorata.

Resp. traditiones prioris generis utique ad solam disciplinam, ritumque spectare, ideoque admittere, ut inquit lib. de Velandis Virg. cap. 1. Tertullianus, *novitatem correctionis, operante, & proficiente usque in finem gratia Dei.* Usus tribuendi baptizatis lac & mel non solum probatus fuit aetate Hieronymi, ut liquet ex ejus Dialogo adversus Luciferianos; sed etiam perduravit usque ad medium saeculum novum, perseveratque etiamnum apud Aethiopes, ut ostendit Martene de Antiq. Ritibus lib. 1. cap. 1. art. 5. At tali usu sublato, sicut & immersionis, persistit fidei integritas, mellisque ac lactis symbola sunt augustioribus ceremoniis expressa; illa vero recte sublata, posteaquam infani homines ea adhibuere etiam in Calicis consecratione, ut olim Ethnici in sacris Leoninis. Eucharistiam ad privatas domus deferri coeptum favientibus persecutionibus, ne absque Communione quis obiret, & dum unica missa, cui omnes adesse non poterant, celebrabatur; invaluitque diutius id consuetudinis apud anachoretas: at sumendam de manu *presidentium*, id est, sanctorum ministrorum, ait olim Tertullianus cap. 3. de Corona militis; demandatumque illam dispensandi munus Diaconis constat ex Ambrosio lib. 1. de Offic. cap. 41. & Magno Leone serm. 2. de S. Vincentio. Institutam propterea optime, ut sacris in aedibus manu presbyterorum, si adsint, disperiatur. Communionem sub utraque specie nec Apostolorum aetate, nec prioribus saeculis semper servatam alibi demonstrandum, quemadmodum & iustis de causis laico interdictam.

19.
Solutio 2.

Nec Romana Ecclesia falsas unquam traditiones intrusit. Etenim jejunium Quatuor temporum, sive à Victore, sive à Callisto institutum, eo sensu dicitur à D. Leone serm. 47. cap. 1. descendere *ex traditione Apostolica*, quod ab Ecclesia, cujus definitiones dicuntur Apostolicae, sit *in consuetudinem devotionis receptum*; ut inquit ibidem Leo: aut quia jejunium Apostoli commendarunt, Ecclesia autem statuit jejuniorum fixos dies, ut ait Lupus in Notis ad Synodum Victoris. De Sanctorum cultu, & adoratione Crucis alibi. Ad instituendum festum Conceptionis B. M. V. sat est pia fidelium opinio; nec fide Catholica adhuc creditur, quod nefas est oppugnare. Non est tamen certa traditio opposita; nam Pa-

tres, qui aliter videntur sensisse, exponi possunt de debito contrahendi peccatum. Non fuit Occidentalis Ecclesia, quae omnium prima coluerit Deiparae Conceptionem: sed longe ante Latinos illam celebrarunt Graeci. In Hispania institutum hoc festum à D. Jacobo scribit Flavius Dexter in Chronico. Auctor suppositus est, ac narratio fluxa nimis ac dubia. At quid plura? Religiosum est Deiparam venerari, & momento illi plaudere, quo Reparatricis Generis nostri procreata est. Id fidelium pietatem commendat, id confratrum sodalitia, id Scriptorum praecordia, id sacramenta Theologorum, quae anno 1574. Parisiis tanto ardore Maldonatus exagitavit.

Traditio de Sanctorum praesenti beatitudine à nobis lib. 3. fuit propugnata. In antiqua beati Leonis Collecta Sancti Pontificis animae non essentialem gloriam, sed accidentalem deprecabatur Ecclesia, ut diximus eodem libro, Tom. 1. pag. 166. Non tamen inficias ibo olim deprecata etiam pro sanctis Confessoribus, scribente Augustino de Virginit. cap. 45. num. 46. *Notum est, quo loco Martyres, & quo defunctae Sanctimoniales ad altaris sacramenta recitentur;* & serm. 17. de Verbis Apost. nunc 159. num. 1. *Martyres eo loco recitantur ad altare Dei, ubi non pro ipsis oratur: pro ceteris autem commemoratis defunctis oratur.* *Injuria est pro Martyre orare, &c.* Aliquando ergo etiam pro sanctis Confessoribus orare consuetum fuit. At male hinc Dallaeus infert, errare modo Ecclesiam, dum orat tantum pro animabus Purgatorii, non eadem ratione pro Sanctis: nam aliquando in vetustissimis diptychis Martyrum Confessores eximiae virtutis commemorantur; licet tria essent distincta, diptycha Martyrum, diptycha defunctorum fidelium, diptycha vivorum. Quare orationes olim factae pro sanctis Confessoribus neque oppugnant oblationes pro mortuis, neque praesentem Sanctorum gloriam. Legi poterunt viri doctissimi Mabillonius Praefat. ad v. saeculum Benedicti. §. 6. & Martene in Antiq. Rit. lib. 1. cap. 1 v. art. 8. & 12. Matrimonium rite celebratum nunquam Ecclesia dissolvit: dispensationes iusta de causa impertitur: majorum statuta propugnat acerrime; ac frustra haeretici ad illam collidendam conatus omnes impendunt.

Postremo haeretici pugnant nobiscum ratione. Apostoli, inquit, *missi* dicuntur, nec aliud homines docuerunt, quam expressam in Evangelio Magistri doctrinam.

20.
Solutio 3.

21.
Obiectio
Haereticorum ex ratione.

doctrinam. Quis enim à Rege legatus alia præter Regis præſcripta audeat populis intimare? At ſi quid aut Apoſtoli ipſi, aut ſucceſſores ſuperaddiderunt, quod perſiſtente fidei integritate non fuit in dogmate, humanum iſtud erat, mutationi obnoxium, temporisque exiguuo intervallo interiturum; nec aliquid iſtiusmodi poteſt eſſe fidei Divinæ fulcrum, & horti conſeſſi, id eſt, immaculatæ Eccleſiæ propugnaculum ac ſepimentum. Quid, quod ea quæ tranſeunt de aure in aurem continuam ſubeunt immutationem? Adde tam longam annorum ſeriem ab Apoſtolorum ætate ad hanc uſque, antiquorum indiligentiam, nec non exilia, diſperſiones, ſimplicitatem, ſummanque ignorantiam: quamobrem non potuit humana aliqua traditio incorrupta ad nos pervenire. Demum ſi talis ſit norma credendi, ut quidquid traditum eſt, illud recipiatur; Pythagorica erit diſciplina noſtra, non Chriſtiana, imo Saracenorum more, Arabumque inſtar, pſeudomagistris præbebitur à nobis aſſenſus; quod ducti infideli & incerta traditionum regula miſerando experimento verum eſſe confirmant.

22.
ſolutio 1.

His respondemus, audacter, ignominioſe, imperite hæc putido ore Novatorum eſſundi. Apoſtoli miſſi quidem ſunt, & Legati, ſed cum poteſtate præcipiendi, & quemadmodum Conſul & Imperator plura præter conſilium & imperium faciunt, ſuo tamen officio convenienter, ita illi multa præter mandata Evangelica præſcribere poterant dummodo iisdem mandata utilia, nec Apoſtolorum nomine indigna. Atque ita Regum miſſi, ut recte ſangantur commiſſo munere, ad præſcripta principum univerſalibus inſtitutis comprehenſa, quædam particularia, quæ tempus & occaſio poſtulant, non pugnantia, ſed coherenter adſciunt ſano, perutili, providoque conſilio. Sed & falſum eſt Apoſtoliſ nihil præter Evangelica ſcripta commiſſum; cum econtra nec ſcripta tunc extarent, quando dictum eſt eis, *Prædicare Evangelium*, nec Chriſtus illos omnia proſus docuerit, antequam in cælum conſcenderet: imo ait, Joan. xvi. 12. *Adhuc multa habeo vobis dicere: ſed non poteſtis portare modo. Cum autem venerit Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Ecquid vero Spiritus docuit, niſi quæ nondum acceperant, & quæ ante adventum ejuſdem Spiritus portare non poterant? Multa ergo, quidquid Calvinus blateret, Apoſtoliſ Spi-

ritus ſanctus ſuggeſſit nondum audita: & nemo jure negabit commentatione Calviniana æquiorẽ eſſe interpretationem Auguſtini Tract. 98. in Joannem num. 8. *Quod itaque ait Dominus, Adhuc multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modo, adſcienda illis fuerant quæ nesciebant, non quæ didicerant evertenda.* Enimvero, ut ibidem Auguſtinus demonſtrat, non relinquitur fundamentum dum alia adduntur ad conſtruendum ædificium, neque evertitur fides ſi ad ipſius incrementum, & Scriptura, & traditio, & utilia documenta plurima poſt aſcenſum Chriſti acceſſerunt.

Cum autem Traditiones, ſive Apoſtolicæ, ſive Eccleſiaſticæ à Spiritu ſancto inſpiratione deſcendant, temere & inique ad hominum inventa amandantur: alioquin humanum eſſet Teſtamentum per Moysen conſtitutum & promulgatum, humana Evangelia ab hominibus literis conſcripta, humana Epistolæ Pauli manu exarata: quod nemo dixerit, niſi qui deneget Moysen, Prophetas, Apoſtolos fuiſſe aſſatos Spiritu ſancto, adverſus teſtimonium Petri Epistolæ 11. cap. 1. 21. *Spiritu ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti Dei homines.* Homines ergo ſunt Traditionum promulgatores, non auctores, eiſque teſtimonium addunt, non firmitatem, & quemadmodum qui regia diplomata exhibent, ita qui Apoſtolicas inſtitutiones proponunt, promerentur fidem, & hi eo majorem, quo politicorum miniſtrorum munus antecellit doctrina, ac pietas ſacerdotum. At homines, inquis, hi ſunt. Quid vero inde? Recipis ab his Scripturas, non recipis Traditiones? Si conſpirare non potuerunt omnes in ſacris libris mutilandis, ſupponendis, eradendis; ſuſpicaris ad contingendas Traditiones in Eccleſia per orbem diſfuſa ſingulos conſenſiſſe? Non patitur Spiritus ſanctus, quos poſuit regere Eccleſiam Chriſti, omnes ſimul deficere. *Quidquid ergo vel omnes, vel plures uno, vel eodem ſenſu, manifeſte, frequenter, perſeueranter, velut quodam conſentiente ſibi magiſtrorum concilio, accipiendõ, tenendõ, tradendõ formaverint, id pro indubitato, certo, ratoque habeatur.* Tene præclarum iſtud Lirinenſis Communitorium.

Sed regeris, nonne potuerunt tanto annorum intervallo, in tanta rerum viciffitudine, quæ excipiuntur auribus excidere, & variari? Si providentiam, ac ſolicitudinem, quam de Eccleſia ſua Chriſtus gerit, tu perneges, nec verbum

23.
ſolutio 3.

24.
Inſtancia &
ſolutio.

bum traditum, nec scriptum servatum esse fateberis; nam ut illud disperdi in auribus, & linguâ vitari potuit, ita istud potuit amanuensis adulterare, tinea corrodere, ignis incendere, & injuria temporum depravare. Si providentiam curamque illam confitearis; illâ utrumque Verbum, Scriptum ac Traditum servatum est. Adde singulâ Traditionum adminicula, perpetuum Ecclesiæ usum, successionem Episcoporum, Conciliorum canones, scripta Patrum: quibus ea quæ transeunt de aure in aurem firmantur moribus fidelium, consuetudine, disciplina, præceptionibus, & munimentis literarum, ut deleri non possint oblivione. Scitum Pythagoræ, ut discipuli responderent, *Ita visum Magistro*, etiam Christifidelis probat dum hanc dogmatum suorum rationem profert, *Ita tradiderunt Apostoli*;

& nisi hæc ratio sit inculpabilis, in recipiendis quoque Scripturis est irrationalis & rusticus, quippe illarum canonem definiit Ecclesiâ: sed absit, ut id effutiamus; cum ad credendum Ecclesiæ certa nos pertrahant momenta, quæ non habebat ad credendum Pythagoræ juvenis Atheniensis. Vide hujus libri cap. 111. & v. In 11. demonstrata est falsa Saracenorum Religio: quæ una cum omnibus hæresibus etiam ex hoc refutatur; quoniam figmentum humanum est quicquid antiquæ Traditioni adversatur. Verum hæc disputatio concludi jam potest; nam satis ostendimus servandum verum morem, & perantiquum dogma,

Quod semel invecum est Majorum TRADITIONE,

inquit in Carmine Eucharistico Paulinus.

C A P U T VII.

De interioris fidei ad salutem necessitate.

S U M M A R I U M.

1. De Necessitate fidei ad salutem.
2. Requiritur in adultis fides interna.
3. An fides explicita tam ad justificationem, quam salutem necessaria.
4. Propositio 1.

5. Probatur.
6. 7. & 8. Solvuntur Objectiones.
9. Propositio 2. Probatur.
10. Propositio 3. Probatur.
11. Usque 15. Solutio Objectionum.

I.
De Necessitate fidei ad salutem.

C O N T R A Ebionæos, Arminianos, Libertinos, aliosque hujus farinae homines quarto hujusce libri capite demonstravi veram non esse Fidem aut Verbi Divini Incarnationem, aut individuum Trinitatem negantium. Nunc inquirimus, an hæc fides ita ad salutem sit necessaria, ut qui ejus inculpabili ignorantia laboraret, eam tamen haberet in animi preparatione, quamvis hæc mysteria non profiteretur *explicite*, adhuc salutem sempiternam consequeretur. Nam qui in Ecclesiæ gremio nutritur, & sensum pollet integritate, si mysteria hæc negligat, neque gratia Sacramentorum, neque gloria, ob voluntarium negligentiam crimen, donari compertum est. Imo huic Ecclesiastico jure præscribitur, ut etiam memoriâ teneat Symbolum, Decalogum, & Orationem Dominicam: *Nescio enim qua fronte se Christianum dicat, qui paucos versus in Symbolo, vel oratione Dominica parare dissimulat*; inquit Serm. 265. num. 2. Ap. Augustinus, aut Cæsarius. In cæteris servandi canones Cap. xi. lib. xxi.

2.
Requiritur in adultis fides interna.

Haud dubium est, quin in adultis requiratur fides interna; cum scribat Apostolus ad Rom. x. 10. *Corde enim cre-*

ditur ad justitiam, & ad Hebr. xi. 6. *Sine fide autem impossibile est placere Deo*: cum insuper hæc fides necessaria sit ad justificationem, ut definit sess. 6. cap. 6. & 8. Synodus Tridentina, & nos demonstravimus Tom. 111. pag. 313. Neque potest id de fide exterius tantum expressa intelligi, quoniam Apostolus præcipit fidem *cordis*, Tridentina Synodus fidem, qua *libere*, animoque *moveamur in Deum credentes quæ divinitus revelata, & promissa sunt*: neque Deus attendit sermonem oris, sed voluntatis affectum. Deberet quidem hæc fides in nobis continua esse, & si non actu, virtute; ut omnia opera in Dei cultum, ac in finem ultimum referrentur, ideoque excitanda est actuum frequentatione: hi saltem repetendum Sacramenta recipiuntur, maxime Eucharistia, dum urget adversus fidem tentatio, dum solemnî ritu ab Ecclesiâ recoluntur sacra mysteria; nec memoria excidat, quod Scriptura ait; *Justus autem meus ex fide vivit*: ad Rom. i. 17. An fides explicita tam ad justificationem, quam salutem necessaria sit, inquirimus.

Igitur de hac interna fide quærimus, an ita debeat esse *explicita*, ut necessitate *medii* ad salutem necessarium sit, *cre-*